

Rapport

Snoeien doet (niet altijd) groeien

Een onderzoek naar het in rekening brengen van de kosten van vervanging een gemeenteboom

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over de gemeente Helmond niet gegrond.

Datum: 26 februari 2015

Rapportnummer: 2015/045

WAT IS DE KLACHT?

De gemeente had geconstateerd dat verzoeker schade had veroorzaakt aan een gemeenteboom achter zijn woning en stelde hem aansprakelijk voor de kosten van onder andere het verwijderen van de boom en de aankoop van de nieuwe boom van totaal € 618,50.

Verzoeker klaagt erover dat de gemeente Helmond hem aansprakelijk heeft gesteld voor schade aan een gemeenteboom.

STANDPUNT GEMEENTE

Een van wijkbeheerders had geconstateerd dat er een gemeenteboom zonder medeweten van de gemeente was gesnoeid. De gemeente heeft hierover een melding gemaakt bij de Stadswacht en gevraagd of zij deze snoei wilde onderzoeken. Met verzoeker is contact geweest op een tweetal momenten, met zowel medewerkers van de Stadswacht als met de medewerkster van de afdeling Verzekeringen van de gemeente. De stadswachten hebben gesproken met een dochter van verzoeker. Op de vraag of zij wist wie de boom gesnoeid had, heeft ze geantwoord: "Ja wij, want we hebben veel last van de vogelpoep en bladeren en dergelijke". De Stadswacht heeft dit doorgegeven aan de afdeling Verzekeringen van de gemeente. Die heeft vervolgens een brief gestuurd, waarin verzoeker aansprakelijk werd gesteld voor de kosten van het verwijderen van de boom en de aankoop van de nieuwe boom van totaal € 618,50.

Een waarschuwing of verdere gesprekken aangaan had na het moment dat de stadswachten de bewoner hebben gesproken volgens de gemeente geen zin meer. Snoei vond op dat moment niet meer plaats en de boom was al onherstelbaar beschadigd (alle takken waren tot op de hoofdstam afgezaagd (zie foto's bij Achtergrond).

De boom is ooit geënt (het bovenste deel is op het onderste geplant). Door de rigoureuze snoei stierf deze ent af en ontstond wildgroei. Er is veel schade toegebracht aan de boom, waardoor vervanging noodzakelijk is. Dat volgens verzoeker de boom weer mooi in het groen stond, was doordat de boom nog wildgroei maakte in de vorm van blad en bloesem. Dat was volgens de gemeente slechts een teken dat de boom (nog) niet was afgestorven. Feit was echter dat de beoogde omvang, verschijningsvorm en levensverwachting van de boom nimmer meer bereikt zou worden.

De gemeente stelt het zonder meer op prijs dat bewoners betrokken zijn bij hun woonomgeving en ook actief bijdragen aan het meedenken in plannen hiervoor of meedoen in het onderhouden ervan. Het is de afgelopen jaren nog geen beleid geweest om bewoners proactief te informeren of te stimuleren om zelf het onderhoud van de openbare ruimte ter hand te nemen. Daar waar bewoners actief waren en zijn in het groen (verwijderen zwerfvuil, onkruidbestrijding in groen etc.) en dit niet in strijd was met beoogde functies, uitstraling en beleid, wordt dit toegelaten. Daar waar er sprake was en is van een meer structurelere bijdrage (onderhoud gedurende het hele jaar, grotere

eenheden, grote groep bewoners etc.), zijn en worden zogenoemde adoptie-overeenkomsten tussen bewoners en gemeente aangegaan. Daarin zijn enkele globale regels en afspraken vastgelegd. Het gaat hierbij te allen tijde om niet-specialistisch onderhoud aan gras en/of beplantingen; onderhoud dat bewoners gemakkelijk en zonder specifiek gereedschap kunnen uitvoeren. Indien zelfwerkzaamheid echter leidt tot aanpassingen van de inrichting van het openbaar groen, illegale ingebruikname en dergelijke, treedt de gemeente handhavend op. De situatie ten aanzien van de zelfwerkzaamheid van verzoeker voldeed tot op heden aan de gemeentelijke kaders. In dit licht gezien is het daarom begrijpelijk dat verzoeker tot recent niet is aangesproken op het bijhouden van gemeentegroen. Zijn werkzaamheden (uitgezonderd de snoei van de boom) hebben hiervoor eerder geen aanleiding gegeven. De situatie met betrekking tot het onderhoud van bomen is echter anders. Voor het onderhoud hiervan is de gemeente zelf verantwoordelijk. Nimmer heeft de gemeente in het verleden of recent bewoners opgeroepen om specialistische werkzaamheden als snoeien zelf uit te voeren. Ook heeft de gemeente (bij constatering) dit nimmer toegestaan. Specialistische snoeiwerkzaamheden zijn bepalend voor de juiste en veilige groei van bomen en bepalen daarmee ook de veiligheid in de openbare ruimte; Hiervoor is de gemeente wettelijk aansprakelijk en heeft daartoe een zorgplicht.

In het collegeprogramma 2014-2018 is vermeld dat het college van burgemeester en wethouders een plan van aanpak wil opstellen voor nieuwe vormen van samenwerking en participatie. Concreet is er op dit moment enkel een voornemen om participatie op een andere manier in te vullen. Er is nog geen uitgewerkte visie hierop. Voor het ondeskundig snoeien van de boom kan dus hierop ook geen beroep gedaan worden. Zolang deze visie er niet is, beoordeelt de gemeente dergelijke handelingen aan de hand van de bestaande kaders. Overigens ligt het vanwege eerder genoemde afwegingen ook niet in de lijn van de verwachting dat voor specialistisch boomonderhoud in het kader van verdere participatie de ruimte wordt gegeven of een bijdrage wordt verwacht van bewoners.

Verzoeker heeft ervoor gekozen om de gemeente niet te benaderen met zijn klachten over de boom of met een verzoek tot snoei. Hij is vervolgens zonder toestemming en zonder de gemeente een kans te geven het als gemeente zelf uit te voeren, overgegaan tot het eigenhandig snoeien van de boom. Hiermee heeft hij grenzen van bestaand beleid op gebied van burgerbetrokkenheid overschreden. Daarnaast is het eigenhandig snoeien op een ondeskundige wijze gebeurd en heeft zijn handelen geleid tot schade voor de gemeente, aldus de gemeente.

Voor het geval verzoeker samen met anderen de boom heeft gesnoeid, geldt het volgende. Wanneer men als groep de boom heeft gesnoeid, geldt er groepsaansprakelijkheid. Ieder lid van de groep kan dan hoofdelijk aansprakelijk worden gesteld voor het totale schadebedrag op grond van artikel 6:166 van het Burgerlijk Wetboek (BW) (zie Relevante wet- en regelgeving). Aangezien de gemeente alleen verzoekers gegevens had, had de gemeente alleen verzoeker aansprakelijk gesteld voor het totale schadebedrag. Dit betekent dat verzoeker met de medesnoeiërs in onderling overleg een

verdeelsleutel kon afspreken voor de betaling van het totale schadebedrag. In een telefoongesprek en later ook schriftelijk heeft de medewerkster verzoeker dit ook uitgelegd. Als snoeier was bij de gemeente enkel de naam van verzoeker bekend. Blijkbaar kende de verzoeker de medesnoeiers wel. Dat bood hem ook de mogelijkheid om in onderling overleg met de medesnoeiers te komen tot een verdeelsleutel voor de betaling. Deze mogelijkheid heeft mogelijk ook positieve gevolgen op de impact op zijn financiële situatie.

STANDPUNT VERZOEKER

Het gemeentelijk groen rondom het huis bijhouden hoort bij de burgerlijke plichten. Zeker nu de gemeente minder geld uittrekt voor groenvoorziening. Veel gemeentes doen juist daarom een beroep op bewoners. Ook de bewuste boom snoeide hij jaarlijks terug. Verzoeker stelt dat in de 23 jaar dat hij vrijwillig het gemeentegroen bijhoudt de gemeente hem nooit heeft geïnformeerd dat dat niet zou mogen. Nu scheen er iets te spelen in de straat en heeft iemand een melding gedaan. De controlerende ambtenaar zei dat er melding was van een omgekapte boom. De boom was alleen wat teruggesnoeid. Echt vol was de boom van zichzelf al niet. Hij had misschien maar twee keer eerder gesnoeid. De laatste keer had hij de boom wel veel korter gesnoeid dan de vorige keren. Er was veel overlast van de boom en daarom had hij wat verder teruggesnoeid dan normaal. Hij was geen boomdeskundige, dus het zou kunnen dat de boom beschadigd was. De boom was niet dood. Hij groeide nog, stond zelfs in bloesem.

Niemand heeft persoonlijk zijn verhaal willen horen. Zomaar ineens stuurde de gemeente een rekening, nooit een waarschuwing of wat dan ook. De Stadswacht had met zijn dochter gesproken en in dat gesprek was niet gezegd of gevraagd of hij de snoeier was. Pas na bezoek van de Stadswacht had hijzelf aangegeven één van de snoeiers te zijn geweest. Verzoeker had samen met zijn burens het groen gesnoeid, maar hij wilde niet zeggen wie dat waren. Hij vindt het niet eerlijk dat hij als enige voor de kosten moet opdraaien. De gemeente kan niet één persoon aansprakelijk stellen en de rekening bij hem neerleggen. Er is geen sprake van vereniging of stichting. De gemeente dient zelf een onderzoek in te stellen wie de snoeiers waren en een verdeelsleutel toe te passen. Ook zijn financiële situatie laat het niet toe om op te draaien voor de totale kosten. Hij heeft al bij de Belastingdienst en de zorgverzekeraar betalingsregelingen lopen. Hij kan de gemeente dus niet ineens betalen en wil daarom een betalingsregeling van tien termijnen.

WAT IS HET OORDEEL VAN DE NATIONALE OMBUDSMAN?

Het redelijkheidvereiste houdt in dat overheidsinstanties de in het geding zijnde belangen tegen elkaar afwegen en dat de uitkomst hiervan niet onredelijk is. Dit houdt onder meer in dat de ombudsman in een civielrechtelijke kwestie tussen overheid en burger het handelen van een overheidsinstantie behoorlijk vindt indien die overheidsinstantie een standpunt inneemt dat verdedigbaar is voor de rechter. De Nationale ombudsman geeft geen beslissing over de juridische aansprakelijkheid. Daarvoor is de rechtbank; die kan veroordelen tot betaling van schadevergoeding en de hoogte ervan bepalen.

Als algemeen uitgangspunt geldt het volgende: als overlast wordt ondervonden door overhangende takken van een boom van de buren mag men op grond van artikel 5:44, eerste lid van het BW deze overhangende takken verwijderen. Voorwaarde daarbij is wel dat de eigenaar van de boom moet zijn aangemaand om zelf de takken te verwijderen. Daarvan is niet gebleken. Verder is het recht om te snoeien beperkt. Het mag er niet toe leiden dat de boom wordt verminkt of sterft.

Verzoeker en zijn buren hebben jarenlang zonder expliciete toestemming gemeentegroen onderhouden. De snoeiwerkzaamheden vielen blijkbaar binnen de gemeentelijke kaders. Dat de gemeente hen al die jaren daarop niet had aangesproken was daarom voorstelbaar. Dit veranderde toen verzoeker de boom veel korter snoeide dan de vorige keren, omdat hij veel overlast had van de boom. Zoals verzoeker al zei, was hij geen boomdeskundige en nam hij dus het risico dat hij daarmee de boom beschadigde. Volgens de gemeente was zij als gevolg daarvan genoodzaakt de boom te vervangen en daarvoor kosten te maken. Dat de gemeente verzoeker daarvoor aansprakelijk heeft gesteld is dan ook verdedigbaar. Dit geldt ook voor het toepassen van hoofdelijke aansprakelijkheid op grond van artikel 6:166 van het BW, gezien het feit dat verzoeker als de enige bij de gemeente bekend was en verzoeker deze kosten naar ieders aandeel kan verhalen op degenen die samen met hem de boom hebben gesnoeid.

Hiermee doet de Nationale ombudsman geen uitspraak over de vraag of verzoeker aansprakelijk is, of zijn handelwijze tot gevolg heeft gehad dat de boom moest worden vervangen en wat in dat geval het bedrag is van de schade. Dit zijn vragen die door de rechter moeten worden beantwoord indien verzoeker weigert de schadeclaim van de gemeente te betalen en de gemeente hem daarvoor dagvaardt voor de burgerlijke rechter.

De Nationale ombudsman vindt persoonlijk contact tussen burger en overheid belangrijk. Het was dan ook beter geweest als de gemeente eerst met verzoeker was gaan praten voor zij de rekening stuurde. Aan het feit dat dit niet is gebeurd zal de Nationale ombudsman geen gevolgen verbinden, aangezien dat geen verandering zal brengen in de situatie zoals die nu is.

CONCLUSIE

De klacht over de onderzochte gedraging van gemeente Helmond is niet gegrond.

De Nationale ombudsman,

mr. F.J.W.M. van Dooren,
waarnemend ombudsman

RELEVANTE WET- EN REGELGEVING

Burgerlijk Wetboek

Artikel 5:44, eerste lid

Indien een nabuur wiens beplantingen over eens anders erf heenhangen, ondanks aanmaning van de eigenaar van dit erf, nalaat het overhangende te verwijderen, kan laatstgenoemde eigenaar eigenmachtig het overhangende wegsnijden en zich toeëigenen.

Artikel 6:166

1, Indien één van tot een groep behorende personen onrechtmatig schade toebrengt en de kans op het aldus toebrengen van schade deze personen had behoren te weerhouden van hun gedragingen in groepsverband, zijn zij hoofdelijk aansprakelijk indien deze gedragingen hun kunnen worden toegerekend.

2. Zij moeten onderling voor gelijke delen in de schadevergoeding bijdragen, tenzij in de omstandigheden van het geval de billijkheid een andere verdeling vordert.

ACHTERGROND

Voor de snoei



Na de snoei

